

Mot religion – för tolerans

| av Nils-Eric Sandberg

De som styrde flygplanen mot World Trade Center den 11 september var galningar; de flög i döden för att ta livet av andra. Och de var troende muslimer. Har då religionen något med deras vansinnesdåd att göra?

NEJ, SVARAR NÄSTAN ALLA i debatten. George Bush, Tony Blair etc, etc, säger alla att terrorismen inte har något samband med islam; USA:s försvar är inte riktat mot islam utan mot terroristerna.

Och det måste de säga. En skymt av antydan från Bush att USA försvarar sig mot islam skulle knäcka hans diplomatiska korthus. Och en världsomfattande repris på trettioåriga kriget vore en mardröm för alla – utom för de religiösa galningar som arbetat för just ett sådant religionskrig.

Men vi som lever långt från beslutsfattarna kan ställa den fråga de försöker undvika: Finns det någon koppling mellan religion och terrorism?

Även de allra flesta som inte är politiker svarar bestämt nej. Statsvetaren Inga Brandell, nu verksam vid Svenska Institutet i Alexandria, försäkrar i SvD 6/11 att terrorismens rötter inte kan sökas i islam; det är bara fråga om galna sekter – som finns också i den så kallade kristna världen.

Docenten i religionshistoria Christer Hedin bedyrar också (SvD 22/11) att islam är en fridsam religion. Han skriver att islams texter ger inget stöd för den kristna bilden av Allah som den som utövar omutlig vedergällning. Utan islam är en toleransens och kärlekens religion.

Detta tema har turnerats av många, efter den 11 september – fast inte så mycket före den 11 september.

Detta tema kan diskuteras.

ISLAM TOLERANT?

Idéhistorikern Johan Norberg skrev nyligen en essä som var kunskapsrik och intressant men trots detta publicerades i DN:s kultursektion. Han beskrev där islam som en toleransens religion. Han påminner om de två stora inom islam, Avicenna och Averroes, som gick tillbaka till antiken.

Jag är själv inte helt ointresserad av idéhistoria. Och jag har ett par invändningar.

Visst, Avicenna (1000-talet) och Averroes (1100-talet) var toleranta filosofer som försökte intolka aristotelismens och nyplatonismens tankar i islam. Det fanns ett par till, al-Kindi och al-Farabi. Men de här fyra representerar ingen bred tendens, utan bara sig själva. De var främmande fåglar inom islam. Deras skrifter mötte en massiv och utbredd kritik. Och efter dem försvinner den filosofiska attityden inom islam och ersätts av ortodox exegetik.

Arabisk kultur och tolerans lyser klart, om än tillfälligt, mot bakgrund av branden från de kristna korstågen, 1200- och 1300-talen.

Sedan kommer den kristna inkquisitionen, 1400- och 1500-talen.

Det var inte trevligt. Så kristendomen är inte – rättare: var inte – någon söndagsskolereligion.

Men de senaste seklerna har kristendomen mildrats betydligt som inspiration för militära engagemang.

Detsamma kan man inte generellt säga om islam. Ett exempel. I Sudan startade militanta muslimer på 1880-talet en puritansk väckelserörelse som med eld och svärd försökte rena regionen och återinföra en fundamentalistisk islam – förbud mot alkohol, slöja för kvinnorna, piskstraff. Rörelsens ledare kallades mahdi, "Guds son". Han revolterade också mot det egyptiska inflytandet och mot de otrogna, dvs européerna. Enligt en uppgift i "Vår tids historia" (förlaget Norden, Malmö, 1936) minskade befolkningen i Sudan under tio år av mahdins renande aktioner från åtta till två miljoner.

Att koppla terrorism till islam är en grov förenkling. Islam rymmer skilda varianter, och olika uttolkningar av Koranen, liksom kristendomen uppvisar en rad olika versioner.

Både islam och kristendom är missionerande religioner (till skillnad från den gemensamma moderreligionen, judendomen). I missionsbudskapet ligger intoleransen: vi som vill omvända er representerar den sanna religionen; alltså underkänner vi er religion – ni är otrogna, eller kättare; Gud står på vår sida, inte på er.

Båda religionerna har också en apokalyptisk dimension: de handlar om jordens undergång, Guds återkomst, och om den yttersta domen.

TRE KRISTNA FÖRBANNELSER

Först kristendomen. Tre konkreta förbannelser ingår i änglarnas sju vredesskålar i Johannes Uppenbarelsebok. Enligt två bibelord, 20:15 och 21:8, ska de som inte finns inskrivna i livets bok, respektive de som är otrogna etc, vid yttersta domen kastas i den brinnande sjön.

Låt oss ta en jämförande titt i Koranen. På 347 ställen meddelar Muhammed att de som inte följer hans lagar, eller är otrogna, ska drabbas av ett plågsamt straff, mer konkret: stekas i helvetets eld.

Det är alltid lätt att rycka ut ett citat ur sammanhanget. De som försvarar bibeln alternativt koranen använder ofta detta argument mot kritikerna.

Men vad gäller Koranen är citat om "plågsamt straff" eller "stekas i helvetets eld" för de otrogna inte ryckta ur något sammanhang som handlar om något annat. Utan tanken att de otrogna ska straffas med helvetet, just för att de inte tror på Mohammed, är en grundtanke i Koranen. Den går genom nästan alla av Koranens 114 suror, dvs kapitel.

Visst kan Koranen, liksom bibeln, tolkas på många skilda sätt. Visst rymmer islam liksom kristendomen

många varianter. Men analysen av terrorismens ideologi och psykologi kan inte bortse från religionen. Koranen är en krigsförklaring mot de otrogna, alltså de som inte är muslimer. Och i Koranen finns en legitimering av terrorismen mot de otrogna. Allah förklarar ju gång på gång att de ska straffas med helvetet – just för att de är otrogna.

Kristendomen har mycket på sitt samvete, i det förångna – korståg, inkquisition. Men Missionsförbundet har inte förklarat heligt krig mot de otrogna. Inte ens Livets ord.

Vi måste ha en ram av intellektuell frihet bred nog att kunna ta en kritisk diskussion av islams roll. Religionerna ingår i mänsklighetens förbannelser. Visst, de har kodifierat och legitimerat etiska grundsatsar, från Konfucius till Bergspredikan. Men de har också varit den djupaste källan till intolerans och förföljelse.

Det vore sorgligt om vi inte ska kunna diskutera detta – i den intellektuella fördomsfria vetenskapligt prövande tradition som är det bästa det västerländska samhället skapat.

Och en förutsättning för denna vetenskapliga attityd är just den tolerans som i grunden strider mot den missionerande religionen. Något att tänka på, just nu.

Nils-Eric Sandberg (n_e.sandberg@hotmail.com) är frilansskribent och författare.

Låt världen öppna sig!

Nyhetsmagasinet TEMPUS riktar sig till dig som vill veta och förstå vad som händer i världen och varför.

TEMPUS kommer ut en gång i veckan, fullmatad med reportage, analyser och bakgrundsbilder, som berättar om båda stora och små händelser inom politik, ekonomi och internationella relationer.

TEMPUS samarbetar med några av världens mest välkända tidningar – New York Times, Der Spiegel, Newsweek, Neue Zürcher Zeitung, The Washington Post och The Economist för att nämna några – vars rikliga och djuplodande material resulterar i en tidning som på ett unikt sätt sammanfattar och belyser vår tid och vår värld.

Du som vill veta och förstå vad som händer i världen får här ett förmånligt erbjudande om en halvårsprenumeration för halva priset. Erbjudandet gäller till den sista januari 2002.



TEMPUS

PrenumerantService

SVARSPOST

201 039 000

281 20 HÄSSLEHOLM

Frankeras ej
TEMPUS
betalar
portot

Självklart...

- vill jag prenumerera på TEMPUS för halva priset i ett halvår. Det kostar bara 260 kronor.
- och bara 200 kronor för mig som studerar.
Läroanstalt:

Namn:

Adress:

Postnr.: Postadress:

Telefon: /

Erbjudandet gäller till 2002-01-31